

Punainen Risti

Yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa [Haagin 1954 kulttuurisopimus] (täytäntöönpanosääntöineen).

Haagissa 14.5.1954 tehty sopimus on tullut Suomen osalta voimaan 16.12.1994 (SopS 92–93/1994). Sopimus on voimassa 122 valtiossa (6.1.2009).

**Sodassakin
on säännöt.**

Yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa [Haagin 1954 kulttuurisopimus]

Sopimuspuolet, jotka

toteavat, että kulttuuriomaisuus on kärsinyt vakavia vaurioita viime aseellisten selkkausten aikana ja että sodankäyntitekniikan kehityksen vuoksi se on entistä suuremmassa vaarassa tuhoutua,

ovat vakuuttuneita siitä, että minkä tahansa kansan kulttuuriomaisuudelle aiheutettu vahinko on menetys koko ihmiskunnan kulttuuriperinnölle, koska jokainen kansa on tuonut osansa maailman kulttuuriin,

katsovat, että kulttuuriperinnön säilyttäminen on erityisen tärkeää maailman kaikille kansoille ja että tämän perinnön kansainvälinen suojeleminen on tärkeää,

niiden kulttuuriomaisuuden suojelemista aseellisen selkkauksen sattuessa koskevien periaatteiden johdattamina, jotka on vahvistettu Haagin vuoden 1899 ja 1907 yleissopimuksissa sekä 15 päivänä huhtikuuta 1935 tehdystä Washingtonin yleissopimuksessa,

katsovat, ettei tällainen suojeleminen voi olla tehokasta, ellei sen järjestämiseen ryhdytä rauhan aikana kansallisin ja kansainvälisin toimenpitein,

päyttävät ryhtyä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi,

ovat sopineet seuraavasta:

I luku

Yleiset määräykset suojelusta

1 artikla

Kulttuuriomaisuuden määritelmä

Tässä yleissopimuksessa kulttuuriomaisuudella tarkoitetaan sen alkuperään tai omistajaan katsomatta:

a) irtainta tai kiinteätä omaisuutta, jolla on huomattava merkitys kansojen kulttuuriperinnölle, kuten rakennustaiteellisia, taiteellisia tai historiallisia muistomerkkejä, olivatpa ne uskonnollisia tai eivät, kiinteitä muinaisjäännöksiä, rakennusryhmiä, joilla kokonaisuutena on historiallista tai taiteellista merkitystä, taideteoksia, käsikirjoituksia, kirjoja ja muita esineitä, joilla on taiteellista, historiallista tai muinaistieteellistä merkitystä sekä tieteellisiä kokoelmia ja merkittäviä kirja- tai arkistokokoelmia taikka kokoelmia, jotka sisältävät edellä määritellystä omaisuudesta tehtyjä jäljennöksiä,

b) rakennuksia, joiden pääasiallisena tarkoituksena on a kohdassa määritellyn irtaimen kulttuuriomaisuuden säilyttäminen tai näytteillä pitäminen, kuten museoita, suuria kirjastoja, arkistoja sekä suojia, joiden tarkoituksena on turvata aseellisen selkkauksen sattuessa a kohdassa määritelty irtain kulttuuriomaisuus,

c) keskuksia, jotka sisältävät huomattavan määrän a ja b kohdissa mainittua kulttuuriomaisuutta. Näitä keskuksia kutsutaan "muistomerkkikeskuksiksi".

2 artikla

Kulttuuriomaisuuden suojeleminen

Tätä yleissopimusta sovellettaessa kulttuuriomaisuuden suojeleminen tarkoittaa tämän omaisuuden turvaamista ja kunnioittamista.

3 artikla

Kulttuuriomaisuuden turvaaminen

Sopimuspuolet sitoutuvat rauhan aikana järjestämään alueellaan olevan kulttuuriomaisuuden turvaamisen aseellisen selkkauksen vaikutusten varalta ryhtymällä sopiviksi katsomiinsa toimenpiteisiin.

4 artikla

Kulttuuriomaisuuden kunnioittaminen

1. Sopimuspuolet sitoutuvat kunnioittamaan omalla tai toisen sopimuspuolen alueella olevaa kulttuuriomaisuutta pidättäytymällä käyttämästä tätä omaisuutta ja sen välitöntä ympäristöä tai niiden suojaksi rakennettuja laitteita tarkoituksiin, jotka voisivat aseellisen selkkauksen sattuessa saattaa tämän omaisuuden hävitykselle tai vahingoittumiselle alttiiksi, ja pidättäytymällä tähän omaisuuteen kohdistuvista vihamielisistä teoista.

2. Edellä 1 kappaleessa määrättyistä velvoitteista voidaan poiketa vain pakottavan sotilaallisen syyn ehdottomasti niin vaatiessa.

3. Sopimuspuolet sitoutuvat lisäksi kieltämään, ehkäisemään ja tarpeen vaatiessa lopettamaan kaikenlaisen kulttuuriomaisuuteen kohdistuvan varkauden, ryöstön tai laittoman haltuunoton ja hävityksen. Ne sitoutuvat olemaan takavarikoimatta toisen sopimuspuolen alueella olevaa irtainta kulttuuriomaisuutta.

4. Ne pidättäytyvät kaikista kulttuuriomaisuuteen kohdistuvista kostotoimista.

5. Sopimuspuoli ei voi vapautua tässä artiklassa määrättyjen velvoitteiden noudattamisesta toiseen sopimuspuoleen nähden sillä perusteella, että viimeksi mainittu ei ole ryhtynyt 3 artiklassa tarkoitettuihin turvaamistoimenpiteisiin.

5 artikla

Miehitys

1. Sopimuspuolen, joka on osittain tai kokonaan miehittänyt toisen sopimuspuolen alueen, on mahdolluuksiensa mukaan tuettava miehitetyn maan toimivaltaisia kansallisia viranomaisia tämän maan kulttuuriomaisuuden turvaamisessa ja säilyttämisessä.

2. Jos osoittautuu välttämättömäksi ryhtyä toimiin miehitetyllä alueella sijaitsevan ja sotatoimien vahingoittaman kulttuuriomaisuuden säilyttämiseksi, ja elleivät toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voi niihin ryhtyä, on miehitysvallan, mikäli mahdollista, ryhdyttävä välttämättömpiin säilyttämistoimenpiteisiin läheisessä yhteistyössä näiden viranomaisten kanssa.

3. Sopimuspuolen, jonka hallitusta vastarintaliikkeen jäsenet pitävät laillisena hallituksenaan, on mikäli mahdollista kiinnitettävä näiden huomiota velvollisuuteen noudattaa niitä tämän yleissopimuksen määräyksiä, jotka koskevat kulttuuriomaisuuden kunnioittamista.

6 artikla

Kulttuuriomaisuuden merkitseminen

Kulttuuriomaisuus voidaan tunnistamisen helpottamiseksi varustaa 16 artiklan määräysten mukaisesti selvästi erottuvalla tunnusmerkillä.

7 artikla

Sotilaalliset toimenpiteet

1. Sopimuspuolet sitoutuvat sisällyttämään rauhan aikana sotaväenohjesääntöihin tai ohjeisiin sellaisia määräyksiä, joilla voidaan turvata tämän yleissopimuksen noudattaminen, ja edistämään puolustusvoimissaan kaikkien kansojen kulttuurin ja kulttuuriomaisuuden kunnioittamisen henkeä.

2. Sopimuspuolet sitoutuvat suunnittelemaan tai perustamaan rauhan aikana puolustusvoimissaan yksikön tai asiantuntijaryhmän, jonka tehtävänä on kulttuuriomaisuuden kunnioittamisen varmistaminen ja joka on yhteistoiminnassa kulttuuriomaisuuden turvaamisesta vastuussa olevien siviiliviranomaisten kanssa.

II luku

Erytyissuojelu

8 artikla

Erytyissuojelun myöntäminen

1. Erytyissuojeluun voidaan asettaa rajoitettu määrä suojia, joiden tarkoituksena on suojata irtainta kulttuuriomaisuutta aseellisen selkkauksen varalta, muistomerkkikeskuksia ja muuta erittäin tärkeää kiinteää kulttuuriomaisuutta, jos

a) ne sijaitsevat riittävän etäällä suurista teollisuuskeskuksista tai tärkeästä, sotilaallisesti arasta kohteesta, kuten lentokentästä, radioasemasta, maanpuolustusta palvelevasta laitoksesta, tärkeästä satamasta tai rautatieasemasta tai merkittävästä liikenneväylästä,

b) niitä ei käytetä sotilaallisiin tarkoituksiin.

2. Irtaimen kulttuuriomaisuuden suoja voidaan myös sen sijaintiin katsomatta asettaa erityissuojeluun, jos se on rakennettu siten, että se todennäköisesti kestää pommituksen.

3. Muistomerkkikeskusta katsotaan käytettävän sotilaallisiin tarkoituksiin, jos sitä käytetään sotilashenkilöstön tai -varusteiden siirtoihin tai kauttakulkuun. Sama on voimassa, jos keskuksessa harjoitetaan toimintaa, joka on suoraan yhteydessä sotatoimiin, sotaväen majoittamiseen tai sotatarvikkeiden tuotantoon.

4. Käyttönä sotilaallisiin tarkoituksiin ei pidetä sitä, jos 1 kappaleessa mainittua omaisuutta vartioivat tähän tehtävään erityisesti valtuutetut aseistetut vartijat tai sen läheisyydessä on yleisen järjestyksen ylläpitämisestä normaalisti vastuussa olevia poliisijoukkoja.

5. Jos tämän artiklan 1 kappaleessa mainittu kulttuuriomaisuus sijaitsee lähellä sanotussa kappaleessa tarkoitettua sotilaallisesti tärkeää kohdetta, voidaan se kuitenkin asettaa erityissuojeluun, jos suojelua pyytävä sopimuspuoli sitoutuu olemaan käyttämättä kohdetta aseellisen selkkauksen sattuessa ja erityisesti, milloin kohteena on satama,

asema tai lentokenttä, ohjaamaan kaiken liikenteen muualle. Tällöin liikenteen muualle ohjaaminen on valmisteltava rauhan aikana.

6. Erytysuojelu myönnetään kulttuuriomaisuudelle merkitsemällä se erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden kansainväliseen rekisteriin. Merkintä voidaan tehdä ainoastaan tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti ja tämän yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä asetetuilla ehdoilla.

9 artikla

Erytysuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuus

Sopimuspuolet sitoutuvat takaamaan erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuuden pidättäytymällä kaikista siihen kohdistuvista vihamielisistä teoista omaisuuden tultua kansainväliseen **rekisteriin ja, lukuunottamatta 8 artiklan 5 kappaleessa** tarkoitettuja tapauksia, käyttämästä tätä omaisuutta tai sen ympäristöä sotilaallisiin tarkoituksiin.

10 artikla

Yksilöinti ja valvonta

Erytysuojelussa oleva kulttuuriomaisuus on aseellisen selkkauksen aikana varustettava 16 artiklassa määritetyllä selvästi erottuvalla tunnusmerkillä, ja sen on oltava kansainvälisen valvonnan alainen yleissopimuksen täytäntöönpanosääntöjen mukaisesti.

11 artikla

Koskemattomuuden kumoaminen

1. Jos sopimuspuoli rikkoo 9 artiklassa tarkoitetun erityissuojelussa olevaa kulttuuriomaisuutta koskevan veloitteensa, vastapuoli on vapautettu velvollisuudestaan taata tämän omaisuuden koskemattomuus niin kauan kuin rikkomus kestää. Viimeksimainitun sopimuspuolen on kuitenkin ensin mahdollisuuksien mukaan pyydettävä, että rikkomus lopetetaan kohtuullisen ajan kuluessa.

2. Lukuunottamatta tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua tapausta, erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden koskemattomuus voidaan kumota vain väistämättömän sotilaallisen pakon sanelemissa poikkeustapauksissa ja ainoastaan niin pitkäksi aikaa kuin tämä pakkotila kestää. Tämän pakkotilan voi todeta ainoastaan vahvuudeltaan divisioonan suuruisen tai sitä suuremman yhtymän päällikkö. Olosuhteiden salliessa on vastapuolelle ilmoitettava etukäteen kohtuullisen ajan kuluessa koskemattomuuden kumoamisesta.

3. Koskemattomuuden kumoavan sopimuspuolen on niin pian kuin mahdollista ilmoitettava toimenpiteestään kirjallisesti yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä tarkoitetulle kulttuuriomaisuuden pääkomissaarille ja selostettava hänelle kumoamisen syyt.

III luku

Kulttuuriomaisuuden kuljetus

12 artikla

Erytysuojelussa oleva kuljetus

1. Yksinomaan kulttuuriomaisuuden siirtoon tarkoitettu kuljetus valtion alueella tai toisen valtion alueelle voi asianomaisen sopimuspuolen pyynnöstä tapahtua erityissuojelun alaisena yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä määrätyn ehdoin.

2. Erytysuojelussa oleva kuljetus on suoritettava täytäntöönpanosäännöissä edellytetyn kansainvälisen valvonnan alaisena ja sen tulee olla varustettu 16 artiklassa tarkoitetulla tunnusmerkillä.

3. Sopimuspuolet pidättäytyvät kaikista erityissuojelussa olevaan kuljetukseen kohdistuvista vihamielisistä teoista.

13 artikla

Kuljetus kiireellisissä tapauksissa

1. Jos sopimuspuoli katsoo tietyn kulttuuriomaisuuden turvallisuuden vaativan omaisuuden siirtoa ja tapauksen olevan niin kiireellisen, ettei 12 artiklassa määrättyä menettelyä voida noudattaa, erityisesti aseellisen selkkauksen alkaessa, voidaan kuljetus varustaa 16 artiklassa määrättyllä tunnusmerkillä edellyttäen, ettei hakemusta 12 artiklassa tarkoitettua koskemattomuudesta ole tehty ja evätty. Kuljetuksesta on, mikäli mahdollista, ilmoitettava vastapuolille. Toisen valtion alueelle suuntautuvaa kulttuuriomaisuuden kuljetusta ei kuitenkaan saa varustaa tunnusmerkillä, ellei sille ole nimenomaan myönnetty koskemattomuutta.

2. Sopimuspuolet ryhtyvät mahdollisuuksien mukaan tarpeellisiin varotoimiin tämän artiklan 1 kappaleessa mainittujen ja tunnusmerkillä varustettujen kuljetusten suojelemiseksi niihin kohdistuvilta vihamielisiltä teoilta.

14 artikla

Koskemattomuus takavarikoimiselta, valtaukselta ja haltuunotolta

1. Koskemattomuuden takavarikoimiselta, valtaukselta ja haltuunotolta saa:
 - a) 12 tai 13 artiklassa tarkoitetussa suojeluksessa oleva kulttuuriomaisuus,
 - b) yksinomaan tämän kulttuuriomaisuuden siirtoon käytetyt kuljetusvälineet.
2. Tämä artikla ei mitenkään rajoita oikeutta tarkastukseen ja valvontaan.

IV luku

Henkilöstö

15 artikla

Henkilöstö

Kulttuuriomaisuutta suojelevaa henkilöstöä on kunnioitettava kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi siinä laajuudessa kuin se on sopusoinnussa turvallisuusvaatimusten kanssa, ja jos henkilöstöön kuuluvia joutuu vastapuolen käsiin, on heidän saatava jatkaa toimintaansa aina kun heidän vastuullaan oleva kulttuuriomaisuus myös joutuu vastapuolen käsiin.

V luku

Tunnusmerkki

16 artikla

Yleissopimuksen mukainen merkki

1. Yleissopimuksen mukainen tunnusmerkki on tyvestä terävä kilpi, joka on jaettu nelilohkoisesti siniseen ja valkoiseen (kilven muodostaa sininen neliö, jonka yksi kulma on kilven tyvenä, sekä sininen kolmio neliön yläpuolella ja kummallekin puolelle jäävässä tilassa valkoinen kolmio).
2. Merkkiä käytetään yksinään tai kolmasti toistettuna kolmion muotoisessa ryhmässä (yksi merkki alhaalla) 17 artiklassa määrättyillä ehdoilla.

17 artikla

Merkin käyttö

1. Tunnusmerkkiä voidaan kolmasti toistettuna käyttää yksilöimään vain:
 - a) erityissuojelussa olevaa kiinteää kulttuuriomaisuutta;
 - b) 12 ja 13 artiklassa määrättyjen ehtojen mukaista kulttuuriomaisuuden kuljetusta;
 - c) yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä määrättyjen ehtojen mukaista tilapäissuojaa.
2. Tunnusmerkkiä sellaisenaan voidaan käyttää vain yksilöimään:
 - a) kulttuuriomaisuutta, joka ei ole erityissuojelussa,
 - b) niitä henkilöitä, jotka vastaavat yleissopimuksen täytäntöönpanosääntöjen mukaisesta valvonnasta,
 - c) henkilöstöä, jonka tehtävänä on suojella kulttuuriomaisuutta,
 - d) yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöissä tarkoitettua henkilöllisyystodistusta.
3. Tunnusmerkkiä ei saa aseellisen selkkauksen aikana käyttää muissa kuin tämän artiklan edellisissä kappaleissa mainituissa tapauksissa eikä tunnusmerkkiä muistuttavia merkkejä saa käyttää lainkaan.
4. Kiinteään kulttuuriomaisuuteen ei saa kiinnittää tunnusmerkkiä, ellei siihen samalla kiinnitetä sopimuspuolen toimivaltaisen viranomaisen myöntämää asianmukaisesti allekirjoitettua ja päivättyä lupaa.

VI luku

Yleissopimuksen soveltamisala

18 artikla

Yleissopimuksen soveltaminen

1. Niitä määräyksiä lukuunottamatta, jotka tulevat voimaan rauhan aikana, tätä yleissopimusta sovelletaan, kun sota on julistettu tai muu aseellinen selkkauksen syy on syttynyt kahden tai useamman sopimuspuolen välillä, vaikkei yksi tai useampi niistä tunnustaisikaan sotatilan vallitsevan.
2. Yleissopimusta sovelletaan myös, kun sopimuspuolen koko alue tai osa siitä on miehitetty, vaikka tämä miehitys ei kohtaa aseellista vastarintaa.
3. Jos jokin selkkaukseen osallistuvista valtioista ei ole tämän yleissopimuksen sopimuspuoli, sitoo yleissopimus kuitenkin sopimuspuolia niiden välisissä suhteissa. Yleissopimus sitoo lisäksi niitä suhteissa ensin mainittuun valtioon, jos tämä on julistanut hyväksyvänsä sen määräykset, niin kauan kun se niitä soveltaa.

19 artikla

Selkkaukset, jotka eivät ole luonteeltaan kansainvälisiä

1. Sellaisen aseellisen selkkauksen sattuessa, joka ei ole luonteeltaan kansainvälinen ja joka puhkeaa jonkun sopimuspuolen alueella, on selkkauksen osapuolten sovellettava ainakin niitä tämän yleissopimuksen määräyksiä, jotka tarkoittavat kulttuuriomaisuuden kunnioittamista.
2. Selkkauksen osapuolten tulee pyrkiä saattamaan erityissopimuksilla voimaan tämän yleissopimuksen muut määräykset kokonaan tai osittain.
3. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö voi tarjota palveluksiaan selkkauksen osapuolille.
4. Edellä olevien määräysten soveltaminen ei vaikuta selkkauksen osapuolien oikeudelliseen asemaan.

VII luku

Yleissopimuksen täytäntöönpano

20 artikla

Yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöt

Tätä yleissopimusta sovellettaessa noudatettavasta menettelystä määrätään sen täytäntöönpanosäännöissä, jotka muodostavat sen erottamattoman osan.

21 artikla

Suojeluvaltioiden

Tätä yleissopimusta ja sen täytäntöönpanosääntöjä sovelletaan yhteistyössä niiden suojeluvaltioiden kanssa, joiden tehtävänä on suojella selkkauksen osapuolien etuja.

22 artikla

Sovittelumenettely

1. Suojeluvaltioiden tulee tarjota palveluksiaan (bona officia) aina, kun ne pitävät sitä tarpeellisenä kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi, erityisesti jos selkkauksen osapuolten välillä on erimielisyyttä tämän yleissopimuksen määräysten tai sen täytäntöönpanosääntöjen soveltamisesta tai tulkitsemisesta.
2. Tässä tarkoituksessa voi jokainen suojeluvaltio yhden osapuolen tai Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan esityksestä tai omasta aloitteestaan ehdottaa selkkauksen osapuolille, että niiden edustajat ja erityisesti niiden kulttuuriomaisuuden suojelusta huolehtivat viranomaiset kokoontuisivat, jos sitä pidetään tarkoituksenmukaisena, sopivaksi katsottuna puolueettomalla alueella. Selkkauksen osapuolten on noudatettava niille tehtyä ehdotusta kokoontumisesta. Suojeluvaltioiden tulee esittää selkkauksen osapuolten hyväksyttäväksi henkilöä puolueettomasta valtiosta tai henkilöä, jota Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön johtaja on ehdottanut, ja tämä henkilö kutsutaan osallistumaan tähän kokoukseen puheenjohtajana.

23 artikla

Apu Unescolta

1. Sopimuspuolet voivat kääntyä Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön puoleen saadakseen teknistä apua kulttuuriomaisuutensa suojelun järjestämisessä tai muussa tämän yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen soveltamiseen liittyvässä ongelmassa. Järjestön tulee antaa apuaan ohjelmansa ja voimavarojensa asettamissa rajoissa.

2. Järjestöllä on oikeus tehdä omasta aloitteestaan tätä koskevia ehdotuksia sopimuspuolille.

24 artikla

Erityissopimukset

1. Sopimuspuolet voivat tehdä erityissopimuksia kaikista niistä asioista, joista ne pitävät erityismääräyksiä tarpeellisina.
2. Erityissopimusta, jolla vähennetään tämän yleissopimuksen takaamaa suojaa kulttuuriomaisuudelle tai sitä suojelevalle henkilöstölle, ei saa tehdä.

25 artikla

Yleissopimuksen tunnetuksi tekeminen

Sopimuspuolet sitoutuvat tekemään mahdollisimman laajassa mitassa, sekä rauhan että aseellisen selkkauksen aikana, tätä yleissopimusta ja sen täytäntöönpanosääntöjä tunnetuksi omassa maassaan. Ne sitoutuvat erityisesti sisällyttämään niiden opiskelun osaksi sotilaskoulutusohjelmaansa ja mikäli mahdollista siviiliopetusohjelmaansa siten, että koko väestö ja erityisesti puolustusvoimat ja kulttuuriomaisuuden suojelusta huolehtiva henkilöstö oppivat tuntemaan niiden periaatteet.

26 artikla

Käännökset ja selvitykset

1. Sopimuspuolet toimittavat toisilleen Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan välityksellä viralliset käännökset tästä yleissopimuksesta ja sen täytäntöönpanosäännöistä.
2. Lisäksi ne lähettävät vähintään joka neljäs vuosi pääjohtajalle selvityksen, joka sisältää niiden tarpeellisiksi katsomat tiedot toimenpiteistä, joihin niiden asianomaiset viranomaiset ovat ryhtyneet, taikka joita ne valmistelevat tai suunnittelevat tämän yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanosääntöjen soveltamiseksi.

27 artikla

Kokoukset

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja voi toimeenpanevan neuvoston suostumuksella kutsua koolle sopimuspuolien edustajia. Hänen tulee kutsua koolle tällainen kokous, jos vähintään viidesosa sopimuspuolista sitä pyytää.
2. Lukuunottamatta muita tehtäviä, joita tämä yleissopimus tai sen täytäntöönpanosäännöt antaa kokoukselle, on sen tehtävänä tutkia yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanosääntöjen soveltamiseen liittyviä kysymyksiä ja laatia niihin liittyviä suosituksia.
3. Kokous voi lisäksi tarkistaa yleissopimusta tai sen täytäntöönpanosääntöjä 39 artiklan määräysten mukaan, jos sopimuspuolten enemmistö on edustettuna.

28 artikla

Rangaistukset

Sopimuspuolet sitoutuvat ryhtymään rikoslainsäädäntönsä mukaisesti kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin tätä yleissopimusta rikkoneiden tai sen rikkomista tarkoittavan käskyn antaneiden saattamiseksi rikosoikeudelliseen tai kurinpidolliseen vastuuseen näiden kansallisuuteen katsomatta.

LOPPUMÄÄRÄYKSET

29 artikla

Kielet

1. Tämä yleissopimus on laadittu englannin-, espanjan-, ranskan- ja venäjänkielillä jokaisen neljän tekstin ollessa yhtä todistusvoimainen.
2. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö huolehtii yleissopimuksen kääntämisestä järjestön yleiskokouksen muille virallisille kielille.

30 artikla

Allekirjoitus

Tämä yleissopimus on päivätty 14 päivänä toukokuuta 1954 ja se on avoinna 31 päivään joulukuuta 1954 kaikkien niiden valtioiden allekirjoittamista varten, jotka oli kutsuttu Haagissa 21 päivästä huhtikuuta 14 päivään toukokuuta 1954 koolla olleeseen konferenssiin.

31 artikla

Ratifiointi

1. Allekirjoittajavaltioiden on ratifioitava tämä yleissopimus kunkin valtion valtiosäännössä määrätyn menettelyn mukaisesti.
2. Ratifiointiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.

32 artikla

Liittyminen

Tämä yleissopimus on avoinna liittymistä varten voimaantulopäivästään lukien kaikille 30 artiklassa mainituille valtioille, jotka eivät ole allekirjoittaneet sitä, samoin kuin kaikille muille valtioille, joita Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön toimeenpaneva neuvosto on kutsunut siihen liittymään. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.

33 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun viisi ratifiointiskirjaa on talletettu.
2. Sen jälkeen se tulee voimaan jokaisen sopimuspuolen osalta kolmen kuukauden kuluttua ratifiointi- tai liittymiskirjan tallettamisesta.
3. Yleissopimuksen 18 ja 19 artiklassa mainituissa tapauksissa tulevat selkkauksen osapuolien ennen vihollisuuksien tai miehityksen alkamista tai sen jälkeen tallettamattomat ratifiointi- tai liittymiskirjat välittömästi voimaan. Näissä tapauksissa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja toimittaa nopeinta mahdollista tietä 38 artiklassa tarkoitetut ilmoitukset.

34 artikla

Soveltamisen turvaaminen

1. Valtiot, jotka ovat yleissopimuksen sopimuspuolia sen voimaantulopäivänä, ryhtyvät kuuden kuukauden kuluessa sen voimaantulosta kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaakseen yleissopimuksen tehokkaan soveltamisen.
2. Niiden valtioiden osalta, jotka tallettavat ratifiointi- tai liittymiskirjansa yleissopimuksen voimaantulopäivän jälkeen, määräaika on kuusi kuukautta ratifiointi- tai liittymiskirjan tallettamispäivästä.

35 artikla

Sopimuksen alueellinen ulottuvuus

Sopimuspuoli voi ratifiointin tai liittymisen yhteydessä tai milloin tahansa sen jälkeen selittää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle osoitetulla ilmoituksella, että tämä yleissopimus koskee kaikkia alueita tai jotain aluetta, joiden kansainvälisistä suhteista se vastaa. Tämä ilmoitus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua sen vastaanottamisesta.

36 artikla

Suhde aikaisempiin yleissopimuksiin

1. Niiden valtioiden välisissä suhteissa, joita sitoo Haagin maasodan lakeja ja tapoja koskeva yleissopimus (IV) ja merivoimien sota-aikana suorittamia pommituksia koskeva yleissopimus (IX) olipa kysymyksessä yleissopimus 29 päivästä heinäkuuta 1899 tai 18 päivästä lokakuuta 1907, ja jotka ovat tämän yleissopimuksen osapuolia. Tämä yleissopimus täydentää yllämainittua yleissopimusta (IX) ja siihen liittyvää säännöstöä (IV), ja korvaa yllämainitun yleissopimuksen (IX) 5 artiklassa määritellyn merkin tämän yleissopimuksen 16 artiklassa määritellyillä merkeillä niissä tapauksissa, joissa tämä yleissopimus ja sen täytäntöönpanosäännöt edellyttävät tämän tunnusmerkin käyttämistä.
2. Niiden valtioiden välisissä suhteissa, joita sitoo Washingtonin sopimus 15 päivästä huhtikuuta 1935 taiteellisten ja tieteellisten laitosten sekä historiallisten muistomerkkien suojelemisesta (Roerichin sopimus) ja jotka ovat tämän yleissopimuksen osapuolia, viimeksi mainittu yleissopimus täydentää Roerichin sopimusta ja korvaa sopimuksen III artiklassa määritellyn tunnuslipun tämän yleissopimuksen 16 artiklassa määritellyllä merkillä niissä tapauksissa, joissa tämä yleissopimus ja siihen liittyvät täytäntöönpanosäännöt edellyttävät tämän tunnusmerkin käyttämistä.

37 artikla

Irtisanominen

1. Jokainen sopimuspuoli voi irtisanoa tämän yleissopimuksen omalta osaltaan tai sellaisen alueen osalta, jonka kansainvälisistä suhteista se vastaa.
2. Irtisanomisesta ilmoitetaan kirjallisesti asiakirjalla, joka talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.
3. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua irtisanomisasikirjan vastaanottamisesta. Jos kuitenkin tämän määräajan loppuessa irtisanova sopimuspuoli on osallistunut aseelliseen selkkaukseen, irtisanominen ei tule voimaan.

ennen kuin vihollisuudet tai toimet kulttuuriomaisuuden palauttamiseksi ovat päättyneet, sen mukaan, kumpi näistä tapahtuu myöhemmin.

38 artikla

Ilmoitukset

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja ilmoittaa 30 ja 32 artikloissa tarkoitetuille valtioille sekä Yhdistyneille Kansakunnille kaikista 31, 32 ja 39 artikloissa määrättyjen ratifioimis-, liittymis- ja hyväksymiskirjojen tallettamisista, samoin kuin 35, 37 ja 39 artikloissa määrättyistä ilmoituksista ja irtisanomisista.

39 artikla

Yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanosääntöjen tarkistaminen

1. Sopimuspuoli voi ehdottaa muutoksia tähän yleissopimukseen ja sen täytäntöönpanosääntöihin. Jokaisesta ehdotetusta muutoksesta ilmoitetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle, joka toimittaa tekstin kaikille sopimuspuolille pyytäen niitä ilmoittamaan neljän kuukauden kuluessa:

- a) haluavatko ne, että kutsuttaisiin koolle konferenssi tutkimaan ehdotettua muutosta,
- b) kannattavatko ne ehdotetun muutoksen hyväksymistä kutsumatta konferenssia koolle, tai
- c) kannattavatko ne ehdotetun muutoksen hylkäämistä kutsumatta konferenssia koolle.

2. Pääjohtaja toimittaa tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti saadut vastaukset kaikille sopimuspuolille.

3. Jos kaikki sopimuspuolet, jotka ovat mainitussa ajassa ilmoittaneet kantansa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle tämän artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti ilmoittavat pääjohtajalle, että ne kannattavat muutoksen hyväksymistä ilman konferenssin koollekutsumista, tekee pääjohtaja ilmoituksen niiden päätöksestä 38 artiklan mukaisesti. Muutos tulee voimaan kaikkiin sopimuspuoliin nähden 90 päivän kuluttua tästä ilmoituksen päivämäärästä.

4. Pääjohtaja kutsuu sopimuspuolien konferenssin tutkimaan ehdotettua muutosta, jos enemmän kuin kolmasosa sopimuspuolista sitä häneltä pyytää.

5. Edellisen kappaleen määräysten mukaisesti käsitellyt yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen muutokset tulevat voimaan sen jälkeen, kun konferenssissa edustettuina olevat sopimuspuolet ovat hyväksyneet ne yksimielisesti ja kun jokainen sopimuspuoli on ne hyväksynyt.

6. 4 ja 5 kappaleessa mainitun konferenssin hyväksymiä yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen muutoksia koskeva sopimuspuolen hyväksyminen tulee voimaan virallisen asiakirjan tallettamisella Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huostaan.

7. Tämän yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen muutosten tultua voimaan on vain tämä muutettu yleissopimuksen tai sen täytäntöönpanosääntöjen teksti avoimena ratifioimista tai liittymistä varten.

40 artikla

Kirjaaminen

Tämä yleissopimus kirjataan Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan pyynnöstä Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Haagissa 14 päivänä toukokuuta 1954 yhtenä kappaleena, joka talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön arkistoon ja josta lähetetään oikeiksi todistetut jäljennökset kaikille 30 ja 32 artikloissa tarkoitetuille valtioille ja Yhdistyneille Kansakunnille.

Kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanosäännöt

I luku

Valvonta

1 artikla

Kansainvälinen henkilöluettelo

Yleissopimuksen tullessa voimaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja laatii kansainvälisen luettelon niistä henkilöistä, jotka sopimuspuolet ovat nimenneet päteviksi hoitamaan kulttuuriomaisuuden pääkomissaarin tehtäviä. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan aloitteesta tätä luetteloa tarkistetaan aika ajoin sopimuspuolten esitysten mukaisesti.

2 artikla

Valvonnan järjestäminen

Sopimuspuolen joutuessa yleissopimuksen 18 artiklassa tarkoitettuun aseelliseen selkkaukseen:

- a) se nimeää alueellaan sijaitsevaa kulttuuriomaisuutta varten edustajan; jos se on miehittänyt toisen alueen, sen tulee nimetä erityisedustaja tällä alueella sijaitsevaa kulttuuriomaisuutta varten,
- b) suojeluvaltio, joka toimii kunkin tällaisen sopimuspuolen kanssa selkkauksessa olevan osapuolen hyväksi, nimeää valtuutetun ensiksi mainittua osapuolta varten 3 artiklan mukaisesti,
- c) tällaiselle sopimuspuolelle nimetään kulttuuriomaisuuden pääkomissaari 4 artiklan mukaisesti.

3 artikla

Suojeluvaltioiden valtuutettujen nimeäminen

Suojeluvaltiot nimeävät valtuutettunsa diplomaatti- tai konsuliedustustojensa virkamiehistä tai muista henkilöistä sen osapuolen suostumuksella, jonka alueella heidät valtuutetaan toimimaan.

4 artikla

Pääkomissaarin nimeäminen

1. Kulttuuriomaisuuden pääkomissaari valitaan kansainvälisestä henkilöluettelosta sen osapuolen, jonka alueella hänet valtuutetaan toimimaan, ja vastapuolten hyväksi toimivien suojeluvaltioiden keskenään tekemän sopimuksen perusteella.
2. Jolleivät osapuolet sovi asiasta kolmen viikon kuluessa asiaa koskevien neuvottelujen alkamisesta, heidän on pyydettävä Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtajaa nimeämään pääkomissaari, joka ei saa ryhtyä hoitamaan tehtäviään ennen kuin se sopimuspuoli, jonka alueella hänet valtuutetaan toimimaan, on nimeämisen hyväksynyt.

5 artikla

Valtuutettujen tehtävät

Suojeluvaltioiden valtuutetut toteavat yleissopimuksen rikkomiset, tutkivat ne olosuhteet, joissa rikkomukset ovat sattuneet sen sopimuspuolen suostumuksella, jonka alueella heidät on valtuutettu toimimaan, tekevät paikan päällä esityksiä varmistaakseen rikkomusten keskeyttämisen ja ilmoittavat tarvittaessa pääkomissaarille näistä rikkomuksista. Heidän tulee pitää hänet tietoisena toimistaan.

6 artikla

Pääkomissaarin tehtävät

1. Kulttuuriomaisuuden pääkomissaari käsittelee sen sopimuspuolen edustajien, jonka alueella hänet on valtuutettu toimimaan, ja asianomaisten valtuutettujen kanssa kaikki ne asiat, jotka hänelle osoitetaan sopimuksen soveltamisen yhteydessä.
2. Hänellä on päätös- ja nimitysvalta näissä säännöissä määritellyissä tapauksissa.
3. Sen osapuolen suostumuksella, jonka alueelle hänet on valtuutettu toimimaan, hänellä on oikeus määrätä toimitettavaksi tutkimus tai itse johtaa sitä.
4. Hän tekee yleissopimuksen soveltamisen kannalta tarpeellisiksi katsomiaan esityksiä selkkauksen osapuolille tai niiden suojeluvaltioidelle.
5. Hän laatii yleissopimuksen soveltamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä ja toimittaa ne asianomaisille sopimuspuolille ja näiden suojeluvaltioidelle. Hänen tulee lähettää näistä jäljennökset Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle, joka saa käyttää vain niihin sisältyviä teknisiä tietoja.

6. Jos suojeluvaltiota ei ole, pääkomissaari huolehtii suojeluvaltiolle yleissopimuksen 21 ja 22 artiklan mukaan kuuluvista tehtävistä.

7 artikla

Tarkastajat ja asiantuntijat

1. Milloin kulttuuriomaisuuden pääkomissaari pitää sitä tarpeellisena, joko asianomaisten valtuutettujen pyynnöstä tai heidän kanssaan neuvoteltuaan, hän esittää sen sopimuspuolen hyväksyttäväksi, jonka alueella hänet on valtuutettu toimimaan, kulttuuriomaisuuden tarkastajan asettamisen erityistehtäviä varten. Tarkastaja on vastuussa vain pääkomissaarille.

2. Pääkomissaari, valtuutetut ja tarkastajat voivat käyttää apunaan asiantuntijoita, joiden nimeäminen tulee niin ikään saattaa edellisessä kappaleessa mainitun sopimuspuolen hyväksyttäväksi.

8 artikla

Valvonnan harjoittaminen

Kulttuuriomaisuuden pääkomissaarit, suojeluvaltioiden valtuutetut, tarkastajat ja asiantuntijat eivät missään olosuhteissa saa ylittää toimivaltuuksiaan. Heidän on erityisesti otettava huomioon sen sopimuspuolen turvallisuustarpeet, jonka alueella heidät on valtuutettu toimimaan, ja toimia kaikissa olosuhteissa tämän sopimuspuolen heille osoittaman sotilaallisen tilanteen vaatimusten mukaisesti.

9 artikla

Sijaantulevat suojeluvaltiot

Jos selkkauksen osapuoli ei saa tai on lakannut saamasta hyötyä suojeluvaltion toimista, voidaan puolueetonta valtiota pyytää huolehtimaan suojeluvaltiolle kuuluvista tehtävistä, jotka koskevat kulttuuriomaisuuden pääkomissaarin nimeämistä 4 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti. Tarpeen vaatiessa näin nimetty pääkomissaari antaa tarkastajille ne suojeluvaltioiden valtuutettujen tehtävät, jotka määritellään näissä säännöissä.

10 artikla

Kustannukset

Kulttuuriomaisuuden pääkomissaarin, tarkastajien ja asiantuntijoiden palkkioista ja kuluista vastaa se sopimuspuoli, jonka alueella heidät on valtuutettu toimimaan. Suojeluvaltioiden valtuutettujen palkat ja kulut sovitaan näiden valtojen ja niiden valtioiden kesken, joiden etua he valvovat.

II luku

Erytyissuojelu

11 artikla

Tilapäissuojat

1. Jos sopimuspuoli aseellisen selkkauksen aikana ennalta arvaamattomien olosuhteiden vuoksi joutuu perustamaan tilapäisen suojan ja toivoo, että tämä suoja asetettaisiin erityissuojeluun, tästä on välittömästi ilmoitettava tämän sopimuspuolen alueella toimimaan valtuutetulle pääkomissaarille.

2. Jos pääkomissaari pitää toimenpidettä olosuhteiden ja tilapäissuojassa olevan kulttuuriomaisuuden merkittävyyden kannalta perusteltuna, hän voi oikeuttaa sopimuspuolen merkitsemään tällaisen suojan tunnusmerkillä, joka on määritelty yleissopimuksen 16 artiklassa. Hänen on ilmoitettava päätöksestään viipymättä asianomaisten suojeluvaltioiden valtuutetuille, joista jokainen voi 30 vuorokauden kuluessa määrätä, että merkki poistetaan välittömästi.

3. Jos valtuutetut ovat ilmoittaneet suostumuksensa tai 30 vuorokauden määräaika on päättynyt ilman, että kukaan asianomaisista valtuutetuista on esittänyt vastalauseita, ja jos pääkomissaari on sitä mieltä, että suoja on yleissopimuksen 8 artiklassa mainittujen ehtojen mukainen, pääkomissaari pyytää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajaa merkitsemään tilapäissuojan erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden rekisteriin.

12 artikla

Erytyissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden kansainvälinen rekisteri

1. Laaditaan erityissuojelussa olevan kulttuuriomaisuuden kansainvälinen rekisteri.

2. Rekisteriä pitää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja. Hän toimittaa siitä jäljennökset Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille ja sopimuspuolille.

3. Rekisteri jaetaan osastoihin siten, että kukin sopimuspuoli saa oman osaston. Jokainen osasto on jaettu kolmeen kappaleeseen, otsikoin: suojat, muistomerkkikeskukset, muu kiinteä kulttuuriomaisuus. Pääjohtaja määrää, mitkä yksityiskohdat merkitään kappaleisiin.

13 artikla

Rekisteröintipyyntö

1. Sopimuspuoli voi tehdä Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle hakemuksen alueellaan olevan tietyn suojan, muistomerkkikeskuksen ja muun kiinteän kulttuuriomaisuuden merkitsemisestä rekisteriin. Hakemuksessa tulee olla kuvaus omaisuuden sijainnista, ja siinä tulee varmistaa, että omaisuus on yleissopimuksen 8 artiklan määräysten mukainen.
2. Miehityksen sattuessa on miehittäjävaltiolla oikeus tehdä tällainen hakemus.
3. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja lähettää viipymättä rekisteröintihakemusten jäljennökset kaikille sopimuspuolille.

14 artikla

Vastalauseet

1. Sopimuspuoli voi esittää vastalauseen kulttuuriomaisuuden rekisteröintiin Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle osoittamallaan kirjeellä. Hänen tulee vastaanottaa kirje neljän kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona hän on lähettänyt rekisteröintihakemuksen jäljennökset.
2. Vastalauseessa on esitettävä sen perusteet; ainoat mahdolliset perusteet ovat:
 - a) omaisuus ei ole kulttuuriomaisuutta,
 - b) omaisuus ei ole yleissopimuksen 8 artiklassa mainittujen ehtojen mukainen.
3. Pääjohtaja lähettää viipymättä vastalausekirjeen jäljennöksen sopimuspuolille. Hän pyytää tarvittaessa lausunnon kansainväliseltä monumenttien, taiteellisten ja historiallisten muistomerkkien ja arkeologisten kaivausten komitealta ja, milloin hän pitää sitä aiheellisena, myös muulta asiantuntijaelimeltä tai asiantuntijalta.
4. Pääjohtaja tai rekisteröintiä pyytävä sopimuspuoli voi tehdä tarpeelliseksi katsomiaan esityksiä vastalauseen esittäneelle sopimuspuolelle vastalauseen peruuttamiseksi.
5. Jos rauhan aikana rekisteröintiä hakenut sopimuspuoli joutuu osalliseksi aseelliseen selkkaukseen ennen kuin kulttuuriomaisuus on rekisteröity, merkitään tämä kulttuuriomaisuus välittömästi rekisteriin väliaikaisesti odottamaan mahdollisia vastalauseita tai esitettyjen vastalauseiden vahvistamista, peruuttamista tai kumoamista.
6. Jollei pääjohtaja ole kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona vastalausekirje on saapunut, saanut vastalauseen esittäneeltä sopimuspuolelta ilmoitusta vastalauseen peruuttamisesta, voi rekisteröintiä hakeva sopimuspuoli pyytää välimiestuomiota seuraavassa kappaleessa määrättyssä järjestyksessä.
7. Tällaista pyyntöä välimiestuomiosta ei saa tehdä myöhemmin kuin vuoden kuluttua siitä, kun pääjohtaja on saanut vastalausekirjeen. Riidan molemmat osapuolet nimeävät välimiehen. Milloin rekisteröintihakemukseen on esitetty enemmän kuin yksi vastalause, vastalauseen esittäneet sopimuspuolet nimeävät yhdessä yhden välimiehen. Nämä kaksi välimiestä valitsevat puheenjohtajana toimivan välimiehen näiden sääntöjen 1 artiklassa mainitulta kansainväliseltä listalta. Jos nämä välimiehet eivät kykene sopimaan valinnasta, heidän on pyydettävä Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtajaa nimeämään puheenjohtajana toimivan välimiehen, jota ei välttämättä tarvitse valita kansainväliseltä listalta. Näin muodostettu välimiesoikeus vahvistaa omat menettelytapansa. Sen päätöksestä ei saa valittaa.
8. Sopimuspuolella on sellaisen riidan syntyessä, jossa se on osapuolena, oikeus selittää, että se ei halua käyttää edellisessä kappaleessa määrättyä välimiesmenettelyä. Tällöin pääjohtaja toimittaa vastalauseen rekisteröintihakemukseen sopimuspuolille. Vastalause vahvistetaan vain, mikäli sopimuspuolet niin päättävät kahden kolmasosan enemmistöllä äänestykseen osallistuneista sopimuspuolista. Äänestämisen toimitetaan kirjeenvaihdolla, mikäli Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja ei pidä välttämättömänä kutsua koolle kokousta hänelle yleissopimuksen 27 artiklan mukaan kuuluvan toimivallan perusteella. Mikäli pääjohtaja päättää, että äänestys toimitetaan kirjeenvaihdolla, hänen on pyydettävä sopimuspuolia lähettämään äänensä sinetöidyssä kirjeessä kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona heitä on pyydetty niin tekemään.

15 artikla

Rekisteröinti

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan huolehtii siitä, että rekisteriin merkitään juoksevalla numeroinnilla jokainen esine, jonka rekisteröintiä on haettu, edellyttäen että hän ei ole vastaanottanut vastalauseita 14 artiklan 1 kappaleessa määrättyinä aikana.
2. Jos vastalause on tehty, pääjohtaja merkitsee omaisuuden rekisteriin vain, 14 artiklan 5 kappaleessa mainitun poikkeuksen, jos vastalause on peruutettu, tai sitä ei ole vahvistettu 14 artiklan 7 tai 8 kappaleessa mainitussa järjestyksessä.
3. Sovellettaessa 11 artiklan 3 kappaletta pääjohtajan on merkittävä omaisuus rekisteriin, mikäli kulttuuriomaisuuden pääkomissaari sitä pyytää.
4. Pääjohtaja lähettää viipymättä oikeaksi todistetun jäljennöksen jokaisesta rekisteröinnistä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, sopimuspuolille ja rekisteröintiä hakevan osapuolen pyynnöstä myös kaikille muille yleissopimuksen 30 ja 32 artiklassa mainituille valtioille. Rekisteröinti tulee voimaan 30 päivän kuluttua näiden jäljennösten lähettämisestä.

16 artikla

Rekisteröinnin peruuttaminen

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja voi peruuttaa omaisuuden rekisteröinnin:

- a) sen sopimuspuolen pyynnöstä, jonka alueella kulttuuriomaisuus sijaitsee,
- b) jos sopimuspuoli, joka on pyytänyt rekisteröintiä, on irtisanonut yleissopimuksen, ja irtisanominen on tullut voimaan,
- c) 14 artiklan 5 kappaleessa tarkoitettussa erityistapauksessa, kun vastalause on vahvistettu 14 artiklan 7 tai 8 kappaleessa määrättyssä järjestyksessä.

2. Pääjohtaja lähettää viipymättä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille ja kaikille valtioille, jotka ovat vastaanottaneet jäljennöksen rekisteröinnistä, myös vahvistetun jäljennöksen rekisteröinnin peruuttamisesta. Rekisteröinnin peruuttaminen tulee voimaan 30 päivän kuluttua tällaisten jäljennösten lähettämisestä.

III luku

Kulttuuriomaisuuden kuljetus

17 artikla

Menettely koskemattomuuden saavuttamiseksi

1. Yleissopimuksen 12 artiklan 1 kappaleessa mainittu pyyntö osoitetaan kulttuuriomaisuuden pääkomissaarille. Siinä ilmoitetaan ne syyt, joihin se perustuu sekä määritellään siirrettävien esineiden arvioitu määrä ja merkitys, niiden nykyinen sijainti sekä paikka, johon ne on tarkoitus siirtää, käytettävä kuljetustapa ja -reitti sekä ehdotettu siirtopäivä ja esitetään asiaan vaikuttavat muut seikat.

2. Jos pääkomissaari, saatuaan tarpeelliseksi katsomansa lausunnot, pitää siirtoa perusteltuna, hän neuvottelee asianomaisten suojeluvaltioiden edustajien kanssa niistä toimenpiteistä, joita on ehdotettu siirron toteuttamiseksi. Näiden neuvottelujen jälkeen hän ilmoittaa selkkauksen asianomaisille osapuolille siirrosta ja liittää tähän ilmoitukseen kaiken tarpeellisen tiedon.

3. Pääkomissaari nimittää yhden tai useamman tarkastajan, jonka tehtävänä on varmistaa, että siirto käsittää vain pyynnössä mainitun omaisuuden ja että kuljetus tapahtuu hyväksytyllä tavalla ja tunnusmerkkiä käyttäen. Tarkastaja tai tarkastajat seuraavat omaisuutta sen määränpäähän.

18 artikla

Kuljetus ulkomaille

Milloin erityissuojelussa oleva siirto tapahtuu toisen valtion alueelle, sitä koskee yleissopimuksen 12 artiklan ja näiden sääntöjen 17 artiklan lisäksi seuraavat määräykset:

- a) kun kulttuuriomaisuus on toisen valtion alueella, tämä valtio on sen tallettaja ja tämän valtion tulee käsitellä sitä yhtä huolellisesti kuin omaa, yhtä tärkeätä kulttuuriomaisuuttaan,
- b) tallettajavaltion tulee palauttaa omaisuus vasta selkkauksen päätyttyä. Omaisuus palautetaan kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona sitä on pyydetty,
- c) siirron eri vaiheiden aikana ja kulttuuriomaisuuden ollessa toisen valtion alueella tallettava valtio tai tallettajavaltio ei saa takavarikoida eikä luovuttaa omaisuutta. Jos kuitenkin kulttuuriomaisuuden turvallisuus niin vaatii, tallettaja voi tallettavan valtion suostumuksella siirtää kulttuuriomaisuuden kolmanteen valtioon tässä artiklassa määrättyin ehdoin,
- d) erityissuojelua koskevasta pyynnöstä tulee käydä ilmi, että valtio, jonka alueelle omaisuus aiotaan siirtää, hyväksyy tämän artiklan määräykset.

19 artikla

Miehitetty alue

Kun sopimuspuoli, joka miehittää toisen sopimuspuolen alueen, siirtää kulttuuriomaisuutta muualla samalla alueella sijaitsevaan suojaan, pystymättä noudattamaan sääntöjen 17 artiklassa määrättyä menettelyä, siirron ei katsota tapahtuvan yleissopimuksen 4 artiklan vastaisesti edellyttäen, että kulttuuriomaisuuden pääkomissaari vahvistaa kirjallisesti, neuvoteltuaan niiden kanssa, jotka omaisuudesta yleensä huolehtivat, että siirto oli olosuhteiden vuoksi välttämätön.

IV luku

Tunnusmerkki

20 artikla

Merkitseminen

1. Tunnusmerkin sijoitus ja näkyminen on sopimuspuolen toimivaltaisen viranomaisen harkinnassa. Tunnusmerkki voidaan esittää lippuna tai käsivarsinauhana; se voidaan maalata esineeseen tai esittää muussa sopivassa muodossa.
2. Aseellisen selkkauksen sattuessa ja yleissopimuksen 12 ja 13 artiklassa mainituissa tapauksissa tunnusmerkki kuitenkin sijoitetaan, vieläkin selvemmän merkinnän ollessa mahdollinen, kuljetusvälineisiin siten, että se näkyy päivänvalossa selvästi sekä maasta että ilmasta.

Merkin tulee näkyä maasta:

- a) säännöllisin ja tarpeeksi tihein välein osoittamaan selvästi erityissuojelussa olevan muistomerkkikeskuksen ympäryksen rajat,
- b) muun erityissuojelussa olevan kiinteän kulttuuriomaisuuden sisäänkäynnin kohdalla.

21 artikla

Henkilöiden tunnistaminen

1. Yleissopimuksen 17 artiklan 2 kappaleen b ja c kohdassa mainitut henkilöt saavat pitää käsivarsinauhaa, jossa on toimivaltaisen viranomaisen myöntämä ja leimaama tunnusmerkki.
2. Näillä henkilöillä on oltava erityinen henkilökortti, jossa on tunnusmerkki. Tässä kortissa on mainittava ainakin sen haltijan sukunimi, etunimet, syntymäaika, arvo tai asema ja tehtävä. Kortissa tulee olla haltijan valokuva, nimikirjoitus tai sormenjälki tai molemmat. Kortin tulee olla toimivaltaisen viranomaisen leimaama.
3. Kukin sopimuspuoli valmistaa oman henkilökortin sen mallin mukaan, joka on liitetty näihin sääntöihin esimerkinomaisesti. Sopimuspuolet toimittavat toisilleen kappaleen käyttämästään mallista. Mikäli mahdollista, henkilökortti tulee tehdä ainakin kahtena kappaleena, joista yhtä säilytetään siinä valtiossa, joka on sen myöntänyt.
4. Mainituilta henkilöiltä ei voida ilman laillista syytä ottaa pois henkilökorttia tai oikeutta pitää käsivarsinauhaa.

(henkilökortin malli on jätetty tästä pois)